

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

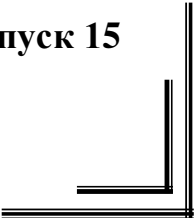

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 15

Рівне - 2021

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Рівне, 2021. Вип. 15. 140 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Хупавцева Н.О. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Савицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 12 від 29 грудня 2021 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

- О.П. Сергєєнкова; за ред. Н. А. Побірченко. – К. : Наук. світ, 2007. – 274 с.
3. Современный психологический словарь / сост. и общ. ред. Б.Г. Мещеряков, В. П. Зинченко. – М. : АСТ ; СПб. : ПРАЙМ-ЕВРОзнак, 2007. – 290 с.
 4. Сяська В. Розвиток креативності студента - ціннісний орієнтир його професійного становлення / В. Сяська // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка» / Нац. ун-т «Острозька акад.» ; [редкол.: І. Д. Пасічник, Л. М. Смольська, В. В. Вербець та ін.]. – Острог, 2002. – Вип. 3. – С. 90-94.

УДК 316.75

ВПЛИВ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ПІДЛІТКІВ

Онищук Тетяна, здобувачка ОС «бакалавр», 4 курс, РДГУ

Керівник: Артемова О.І., кандидат педагогічних наук, доцент

В умовах сьогодення особливої актуальності набуває проблема проживання підлітка у конфліктній сім'ї, що накладає негативний відбиток на його особистісний розвиток, на досвід міжособистісних взаємовідносин. Підлітковий вік і так складний сам по собі, а проживання в конфліктній сім'ї створює взагалі психотравмуючу проблему, коли формується зневіра в можливість існування гармонійних стосунків, відбувається накопичення негативних емоцій та переживань. Все це стає сприятливим ґрунтом для виникнення психологічних травм, сімейної незадоволеності, сімейної тривоги, нервово-психічного напруження, почуття провини, у підлітка розвивається занижена самооцінка, втрачається розуміння й притулюється співчуття. Неспокійна, емоційно напружена атмосфера у сім'ї створює дисбаланс, негатив не може відновити ресурси, у людини порушується стан рівноваги.

Останнім часом спостерігаються досить часті й тривалі конфлікти в сім'ях, які негативно відбиваються і на подружжі, і дітях, і батьках. Проблемними зонами, які призводять до виникнення конфліктів у сім'ях є: незалежність; домінування одного з батьків; питання, пов'язані з вихованням дітей; фобія втрати дитини батьками; контроль; проекція на підлітка особистісних негативних якостей батьків; вимоги-заборони батьків; конфліктність батька й матері; агресивність батька й матері; порушення рольових сподівань [2, 41]. Причин є багато, але розв'язанню конфліктних ситуацій, їх попередженню варто вчитися. Важливо усвідомити дорослими, що в конфліктній сім'ї закріплюється негативний досвід спілкування,

накопичуються негативні емоції, з'являються психотравми, розвивається негативна самооцінка, втрата розуміння. Це вже є тим підґрунтям, щоб справитися, знайти час обговорити непорозуміння, щоб не допустити сімейні конфлікти, які так травмують дітей, мають негативний вплив на їхній особистісний розвиток.

Аналіз наукової літератури свідчить, що проблемі сімейних конфліктів присвячено ряд психологічних досліджень, зокрема це праці І. В. Ващенко, С. М. Ємельянова, С. Л. Маркова, В. О. Сисоєнко, С. Г. Шума. Функції сім'ї та їх вплив на сімейну взаємодію розглядали А. І. Антонов, І. В. Гребеніков, Е. І. Ейдемільер, В. М. Медков, А. Г. Харчев, В. В. Юстіцькіс. Чимало досліджень присвячено висвітленню психотравмуючих наслідків сімейних конфліктів та ролі психологічного консультування і психотерапії при розв'язанні сімейних конфліктів (Л. Ф. Бурлачук, М. Пезешкіан, Б. І. Хасан, Б. Г. Херсонський та ін.).

Необхідність вивчення взаємозв'язку між сімейними конфліктами та особистісним розвитком підлітків зумовлена практичними запитами і потребами сім'ї й суспільства, особливо у перехідний період.

Отже, актуальність вивчення впливу сімейних конфліктів на особистісний розвиток підлітків обумовлена як потребою теоретичної розробки поставленої проблеми, так і вимогами практики, яка потребує проведення відповідних методик для виявлення сімейних конфліктів та психокорекційних програм, спрямованих на їх психологічне вирішення. Соціальна значущість та недостатнє вивчення саме цього аспекту проблеми й обумовили вибір теми нашого дослідження.

Для розв'язання поставлених завдань у роботі були застосовані методи теоретичного (аналіз, синтез, зіставлення, систематизація, узагальнення) та емпіричного дослідження, а саме наступні методики: шкала сімейного оточення (ШСО), адаптована С. Ю. Купріяновим; методика «Особистісна агресивність і конфліктність» (Є. П. Ільїн, П. А. Ковальов); тест «Характер взаємодії подружжя в конфліктних ситуаціях»; тест «Діагностика рівня конфліктності особистості» для виявлення типу взаємин у сім'ї, способу вирішення сімейних конфліктів, стилю поведінки конфліктуючих.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблено та експериментально перевірено комплекс методик діагностування особливостей сімейних конфліктів та їх наслідків, їх вплив на особистісний розвиток підлітка. В дослідженні звернено увагу на особливості, що загострюються внаслідок тривалих сімейних конфліктів: імпульсивність, тривожність, несформованість особистісної зрілості, низька самооцінка, хронічна емоційна напруженість, високий нейротизм, рольова невизначеність,

потреба у підтримці й схваленні. Саме особливості підліткового віку як періоду, коли переживання стають сильніші, почуття стійкіші, емоційне ставлення до ряду явищ життя довшим та стійкішим, соціальна дійсність стає небайдужою підліткові й породжує в нього різні емоції.

Сімейні конфлікти заважають особистісному розвитку підлітка, сприяють розвитку стану фізичного, психічного й емоційного виснаження, викликаного довготривалим перебуванням в емоційно перевантажених ситуаціях спілкування. Сімейні конфлікти також сприяють деперсоналізації, тобто погіршення ставлення до інших, іноді й до себе, а також редукції власних особистісних досягнень. Відбуваються зміни у поведінці, зміни у мисленні, зміни у почуттях, зміни в здоров'ї [2, 42].

Експериментально доведено, що тривалі сімейні конфлікти ведуть до сильної психічної травматизації підлітка та є сприятливим джерелом для формування у нього таких особистісних рис, як: тривожність, емоційна нестабільність, невпевненість у собі, низька самооцінка, байдужість до оточення, замкнутість, неспроможність до самопізнання, злість, агресивність.

Однією із причин негативних емоційних переживань у підлітків є порушення батьківсько-дитячих стосунків [1, 173]. Виявлено, що причинами конфліктів між підлітками і батьками можуть бути: нестійкість батьківського відношення; гіперопіка; неповага прав на самостійність; батьківський авторитет. Конфлікти між батьками теж несуть навантаження на психіку підлітка, яке переживається, і як наслідок – стагнація особистісного розвитку.

Програма формувального експерименту буде спрямована на зниження частоти конфліктів в родині. Одним із психологічних шляхів запобігання сімейним конфліктам є спрямованість членів сім'ї між собою на оптимальний емоційний контакт, оволодіння психологічними прийомами і навичками безконфліктного спілкування, а також оволодіння навичками саморегуляції у конфліктних ситуаціях, уміння уникати конфліктогенів, позбавлення особистісної конфліктності та конфліктних форм і стереотипів поведінки, уміння обирати стиль поведінки відповідно конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Анопрієнко О. В. Сім'я як чинник виникнення психоемоційних порушень підлітків// Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 12. – Вип. 37 (61). К. – 2012. – 355 с. – С. 171 - 174.
2. Кондрацька Л. В. Вплив сімейних конфліктів на психічне здоров'я дитини / Л. В. Кондрацька // Наука і освіта. – Одеса, 2006. – № 5–6. – С. 40–43.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Психологічні аспекти грамотного і безпечного використання інтернету	4
Артемова О. Формування ціннісно-сислової сфери здобувачів освіти	6
Камінська О. Вплив дистанційного навчання на соціально-психологічну адаптацію першокурсників	11
Романюк В. Сигнальні системи та психогенні розлади особистості	14
Рудюк О. Дослідження особистісних цінностей суб'єктів освітнього процесу у вищій школі	16
Антонюк Н. Психологічний аналіз мотиваційної готовності дитини дошкільного віку до школи	18
Бажинська Д. Адаптаційний потенціал людини: психофізіологічні аспекти	21
Бернік А. Психологічні особливості самоефективності молоді	23
Болюх Т. Профілактика емоційного вигорання молоді	25
Вітрук Д. Психологічний аналіз креативності сучасних підлітків та юнаків	28
Галушко О. Психологічна профілактика паніки та засоби її подолання	30
Глотова М. Мобінг як фактор прояву агресивності у підлітковому віці	32
Горбатюк О. Вплив міжособистісних стосунків на вирішення конфліктних ситуацій у сучасної молоді	35
Гук В. Розвиток стресостійкості у дітей молодшого шкільного віку як необхідної складової у формуванні соціальної компетентності особистості шляхом використання методів арт-терапії	38
Доля Т. Психологічні особливості проявів прокрастинації у дорослому віці	41
Зайчук Т. Виховні можливості ігрової діяльності у розвитку самостійності в дітей старшого дошкільного віку	43
Захарова Н. Теоретико-методологічні засади проблеми мотивації до лідерства у студентської молоді	46
Замківський І. Метод піскової терапії у сучасній психологічній науці	48
Калюш Р. Особливості мотиваційної сфери майбутніх психологів	55
Камінський А. Стресостійкість як професійно важлива якість психолога	57
Карпова А. Булінг в шкільних колективах: причини виникнення та методи профілактики	60
Кобзар З. Психологічні особливості емпатії студентської молоді	62
Ковтун О. Психологічні особливості поведінки підлітків у ситуаціях булінгу	64
Ковтун С. Особливості емпатійності у підлітковому віці: гендерний	

аспект.....	67
Корчак А. Психологічні особливості впливу емоційної напруги на психосоматику юнаків.....	69
Кот С. Психологічні особливості особистісної конфліктності студентської молоді.....	71
Кохно Т. Освітнє середовище як чинник розвитку стресостійкості студентів.....	73
Лапюк А. Емоційні складові стресостійкості у студентської молоді.....	75
Максимчук М. Вплив тривожності на розвиток комунікативних здібностей у підлітковому віці.....	78
Маркова І. Психологічні особливості розвитку ціннісних орієнтацій у підлітковому віці.....	80
Мартинюк Т. Дослідження темпераменту у студентської молоді.....	83
Мартинюк Т. Тривожність та психічне здоров'я особистості.....	85
Матейук О. Емпатія як психологічне особистісне утворення.....	87
Микитюк В. Теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення у психологічній парадигмі.....	90
Михайлюк Ю. Чинники особистісної конфліктності і способи поведінки юнаків в ситуації міжособистісних конфліктів.....	92
Мягка О. Генезис емоційного інтелекту підлітків.....	94
Новосад Т. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти.....	96
Онищук Д. Мотиваційні чинники розвитку креативності у майбутніх психологів.....	99
Онищук Т. Вплив сімейних конфліктів на особистісний розвиток підлітків.....	102
Подерня Н. Індивідуально-типологічні чинники формування локус контролю.....	105
Полонська В. Спілкування і розвиток особистості.....	107
Посохова Л. Психологічні особливості ціннісних орієнтацій студентської молоді.....	108
Самойдук А. Психологічні особливості соціальної емпатії особистості.....	110
Самчук І. Психологічні особливості виникнення та корекції особистісної тривожності у ранньому юнацькому віці.....	112
Смаглюк А. Особливості розвитку мислення у молодшому шкільному віці.....	114
Сокотун К. Розробка програми розвитку емоційного інтелекту.....	116
Стрихарчук М. Психологія розвитку міжособистісного спілкування.....	118
Ткачук Л. Психолого-педагогічні особливості навчальної неуспешності.....	

молодших школярів	124
Угнієва С. Психологічний аналіз тривожності у підлітків	126
Царук С. Мотивація та особливості навчальної діяльності у студентської молоді	129
Шоха Т. Психологічні чинники розвитку мотиваційної сфери в молодшому шкільному віці	131
Юсенко В. Роль комунікативної компетентності у розвитку лідерських якостей особистості	133
Зміст	137

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 15

Наукове редагування – проф.. Камінська О.В.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 7,5.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету